

संपादकीय

वर्ष नवे, हवेत प्रयत्न नवे!

जगभरात असा भारताचा डंका वाजत असताना, दूर्दैवाने देशात मात्र फार आनंद वाटावा, अशी स्थिती राहिली नाही. पांढऱ्यावर काळे चटकन उठून दिसते तसेच हे. अनेकांना ते पटणार नाही; पण चुका, त्रुटी यातूनही नक्कीच शिकायला मिळते. फक्त तशा आत्मचितनाची सवय हवी. वर्ष संपता संपता रुपयाने नीचांकी पातळी गाठली. बेरोजगारीचा कळसाध्याय झाला. नव्या सहस्रकातील दृसन्या पावशतकाचा वर्षारंभ आज सुरु होतो आहे. म्हटले तर हे नियमितचक्र; पण सहस्रकाच्या पहिल्या शतकातील चोवीस वर्षे हा हा म्हणता गेली आणि आता पंचविसाव्या वर्षारंभाचा पायरव होत असताना, भविष्यात काय हे सिंहावलोकन करावे लागेल. केवळ भारतच नव्हे, तर संपूर्ण जगभराचा पावशतकी व्यवहार अत्यंत अचंबित करणारा तसाच अंतर्मुख करणाराही ठरला. अनेक देशांचे भूगोल बदलले. इतिहास बदलण्याचे धाडसी प्रयोगाही झाले. गेल्या शतकात देशांच्या ऐक्याची चळवळ अनुभवली तर या शतकात अनेक देश दुर्भाग्याचे प्राक्तन जगापुढे आले. भारतभूमध्ये राजकीय पक्षांच्या चिरफलव्या उडून केंद्रीय व्यवस्था बळकट होत गेली. जगातील अनेक देशांमध्ये मावळत्या वर्षात सार्वत्रिक निवडणुका झाल्या. अनेक ठिकाणी प्रस्थापितांना जनतेने घरचा रस्ता दाखविला असला तरी जगभरच उजव्या विचारसरणीचा प्रसार त्यातून अधोरेखित झाला. भारतात गेल्या दहा वर्षांपासून भारतीय जनता पक्षाची सत्ता होतीच, तिला देशव्यापी कोंदण लाभले. विरोधी आघाडी झाली आणि बिघाडीही झाली. प्रश्न अनेक उत्तर एकच, असा अभूतपूर्व अनुभवही मिळाला. लोकसभेत झऱ्याचारसो पारफ्यो यश मिळाले नसल तरी अनेक राज्यांची सत्ता लीलया मिळवून भाजप याच वर्षात आणखी बळकट झाला. पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांची जगभरातली प्रतिमाही कमालीची झळाळून उठली. भारताच्या क्षमता तसेच उपयुक्ततेचा साक्षात्कार नव्या जगाला झाला आणि त्याचमुळे जागतिक सत्ताकारणातील बदलत्या रचनेत भारताशी लष्करी व सामरिक सहकार्य करण्यासाठी इतर देशांनी पावले टाकली. एकाच वेळी रशिया व अमेरिका, युरोपातील देश तसेच मुस्लिम राष्ट्रांबोरबर समांतर समतोल ठेवण्याचे अत्यंत अवघड कौशल्याची याच काळात आपण कमावले. चीनसारख्या आडमुठ्या देशाशी किमान संवाद साधता येईल, अशी परिस्थिती निर्माण झाली. शेजारील बांगलादेशासहित श्रीलंका, नेपाळ तसेच मालदीव या देशांबोरबरील संबंधात काही काळ आलेली कुटुंब हा एक ठपका सोडल्यास भारताचे वाढते जागतिक महत्व कोण नाकारेल? जगभरात असा भारताचा डंका वाजत असताना, दूर्दैवाने देशात मात्र फार आनंद वाटावा, अशी स्थिती राहिली नाही. पांढऱ्यावर काळे चटकन उठून दिसते तसेच हे. अनेकांना ते पटणार नाही; पण चुका, त्रुटी यातूनही नक्कीच शिकायला मिळते. फक्त तशा आत्मचितनाची सवय हवी. वर्ष संपता संपता रुपयाने नीचांकी पातळी गाठली. बेरोजगारीचा कळसाध्याय झाला. शेतीच्या समस्यांनी शेतकरी व त्यांच्यामुळे सगळीच शासकीय यंत्रणा बेजार झाली. वाढत्या महागाडीने सामान्य मेटाकुटीस आले. साहजिकच विकासदराच्या घोडदौडीचा लगाम खेचला गेला. तंत्रज्ञानाने मानवाचा सारा भवताल व्यापला. चंद्र, मंगळासोबतच शेती आणि सूर्यालाही कवेत घेण्यासाठी हनुमानउडीही मानवाने याच काळात घेतली. तथापि, कृत्रिम बुद्धिमत्तेच्या प्रगतीने मानवाच्या अस्तित्वापुढे आव्हान उभे ठाकले आणि आता हे नवे वर्ष तर या झऱ्याआयफ्फताच समर्पित केले गेले आहे. नव्या वर्षाचे स्वागत करताना, असा सारा मती गुंग करणारा माहोल समरो आहे. या सर्विश वातावरणात आपण नवीन वर्षात पाय ठेवत आहोत. निवडणूक वर्षातील रेवडी संस्कृतीमुळे विविध सरकारांचा आर्थिक पाया पुरेसा भक्कम राहिलेला नाही. नव्या नोकऱ्यांची निर्मिती, शेती समस्यांचे निवारण, दारिद्र्य निर्मूलन, पायाभूत क्षेत्राला गती देणे, अर्थव्यवस्थेच्या वाटचालीची चिंता ही आव्हान आहेत. रिझर्व बँकेचा आर्थिक स्वैर्य अहवाल याच वेळी बाहेर आला असून, त्यात आगामी महिन्यांचे गुलाबी चित्र आहे. नव्या वर्षात विकासाची चाके वेगाने फिरून देशांतर्गत सकल राष्ट्रीय उत्पादनात वाढ होईल, असा भारतीयांना दिलासा देण्याचा प्रयत्न त्यात आहे. मागणीतील वाढ व त्याला अनुसरूप विकास होण्याची शक्यता आहे. पहिल्या सहामाहीपेक्षा उत्तरायणात झऱ्यांडीपीफ्फी वाढ चांगली राहून अन्नधान्याच्या किमतीही आटोक्यात येतील, असा अंदाज आहे. झऱ्यांही नसे थोडकेफ, म्हणून या अहवालाकडे आशेने पाहता येईल. आर्थिक आघाडीचा तोल सांभाळतानाच ईशान्येतील अशांतता दूर करणे, मणिपूरच्या जखमा भरून तेथे शांतता आणेते तसेच राज्या-राज्यामधील आरक्षणासारख्या सामाजिक समस्यांना भिडण्याचे आव्हान पेलावे लागेल. बुलडोजऱ्याराज सामर्थ्याचे घडीभर समाधान जरूर देईल; पण अशा कायदाबाबूग्र कृतीतून निर्माण होणारी दुही भरून निघणे अवघड! निवडणुकांमध्ये कस लावून देवी देवी देवी देवी देवी

नवी मुंबईत पोलिसांचा धाक राहिला नाही का?

जईनगर रेल्वे स्टेशनजवळ असलेल्या डी मार्ट परिसरात दुचाकीवरून आलेल्या युवकांनी एका व्यक्तीवर अंधाधुंद गोळीबार केला. एकूण पाच गोळ्या झाडल्याचा प्राथमिक अंदाज आहे. स्टेशनबाबेहील डी मार्टनंजीक सकाळी १०च्या सुमारास हा प्रकार घडला. दुचाकीवरून दोन व्यक्ती आल्या, त्यांनी गाडी थांबवत पाच गोळ्या झाडल्या. यात एक व्यक्ती जखमी झाली असून त्याला रुग्णालयात उपचारार्थ दाखल केले आहे. ही घटना ज्या ठिकाणी घडली तो परिसर कायम गर्दी असणारा आहे. अशा गर्दीतून गोळ्या झाडणारे आपली दुचाकी सुसाट वेगाने काढून पसार झाले. सकाळी १० वाजता गोळीबार होतो, तेही वर्द्धीच्या ठिकाणी गोळीबार करण्याचे थाडस हल्लेखोरांकडून दाखविण्यात येते, याचाच अर्थे हल्लेखोरांना नवी मुंबई पोलिसांचे कोणतही भय राहिलेले नाही, हे स्पष्ट झाले आहे. नवी मुंबईत गोळीबाराच्या घटना हा काही प्रथमच प्रकार घडलेला नाही. अर्धनमधून या घटना घडतच असतात. गोळीबाराची घटना ज्या ठिकाणी घडली, त्यापासून पाचच मिनिटांच्या अंतरावर बऱ्बऱ्ब अँफ बरोडामध्ये भयारी सुरुंग खण्णन बऱ्बऱ्ब लटण्याची घटना घडली होती. ज्वेलसैंची दुकाने असो, बांधकाम व्यवसायिक असो, शासकीय अधिकारी असो, गोळीबाराच्या घटना नवी मुंबईत उरावीक अंतराने होतच असतात. मुळात मुंबईतील लोकसंख्या कमी करण्यासाठी, मुंबईत लोकसंख्येचे वाढते प्रमाण पाहिल्यावर लोकसंख्येचा स्फोट टाळण्यासाठी राज्य सरकारने मुंबई शहरानंजीक नवी मुंबई शहराची निर्मिती केली. नवी मुंबईतील खाडीकिनान्यावर तसेच खाडीअंतर्गत भागात सिमेंटचे जंगल वसविले. निवासी परिसर वाढविताना

रोजगाराला प्राधान्य देण्यासाठी एमआयडीसी विकसित करण्यात आली. नवी मुंबई शहर विकसित करताना केवळ लोकसंख्येचे स्थंलातर झाले, अशातला भाग नाही. मुंबईतील वाहतूक कोंडी टाळण्यासाठी मुंबईच्या विविध भागांत विखुरलेल्या विविध बाजारपेठा नवी मुंबईतील तुर्भे येथे मुंबई कृषी उत्पन्न बाजार समिती आवारात एकाच छताखाली आणण्यात आल्या. मुंबईतील लोक नवी मुंबईत येत असताना मुंबईतील अपप्रवृत्तीचे, गुन्हेगारी घटकांचे ही नवी मुंबईत आगमन झाले. हे धोके ओळखण्यात राज्य सरकाराला मर्यादा पडल्या. आजही नवी मुंबई शहरामध्ये बागलादेशी नागरिकांचे मोठ्या प्रमाणावर वास्तव्य आहे. नायजेरियन नागरिकांचे ही गवठाण भागामध्ये निवासी वास्तव्य खुलेआमपणे पाहावयास मिळते. सदनिकांमध्ये भाडेकरू ठेवल्यावर त्या त्या स्थानिक पोलीस ठाण्यामध्ये तशी नोंद ठेवणे बंधनकारक आहे. पोलीस ठाण्याला कल्विले नसल्यास सदनिकाधारकावर गुन्हा दाखल होतो; परंतु नवी मुंबईत भाडेकरूंचे प्रमाण लक्षणीय असतानाही नवी मुंबई शहरामध्ये भाडेकरूंची पोलीस ठाण्यामध्ये कागदोपत्री नोंद असण्याचे प्रमाण अत्यल्प आहे. पोलिसांकडून झाडाझडती घेतले जात नसल्याने भाडेकरूंची नोंद करण्याबाबतची उदासीनता वाढीस लागली आहे. त्यामुळे भाडेकरू म्हणून येणारा नागरिक सज्जन आहे का गुन्हेगार आहे, याबाबत सोसायटीतील रौहवाशांनाही कोणती माहिती मिळत नाही. मुंबईतून बाजारपेठा नवी मुंबईत स्थंलातरीत होत असताना दादर, भायखाला मार्केटमधील गुन्हेगारी घटकांचे नवी मुंबईतील बाजार समितीमध्ये स्थंलातर झाले. या घटकांचा अलीकडच्या काळात प्रभाव

कमी झाला असला तरी संपूर्णत मात्रावाला नाही. बाजार समितीमधील भाजी मार्केटमध्ये या गुन्हेगारी घटकांचा काही काळ उघडपणे प्रभाव पाहावयास मिळाला होता. काही आजी-माजी बाजार समिती संचालकांची गुन्हेगारी वरुळात ऊठबसवात असल्याची चर्चा आजही बाजार आवारातील घटकांमध्ये उघडपणे होत आहे. बाजार समिती आवारात गुन्हेगारी घटकांचा वावर ही गोष्ट आता लपून राहीलेली नाही. बाजार समिती आवारात कृषी माल न येताऱ्यापासून परस्पर मुंबई शहर, उपनगरात तसेच अन्य भागात जात असल्याने कृषी मालाचा अवैध अनिधिकृत व्यापार, त्यामागे होणारे करोडोंचे त्याकाळी होणारे अर्थकारण, गुन्हेगारी टोल्यांचे हितसंबंध, प्रभाव यामागे गुन्हेगारी वर्गांचा वरदहस्त असल्याचे गेलीने अनेक वर्षे उघडपणे पाहावयास मिळत होते. कृषी मालाच्या अनिधिकृत अवैध व्यापारास विरोध केल्याने बाजार समितीचे सचिव अण्णासाहेब गोपालराव तंबाळे यांची बाजार समितीचा आवाराच्या मुख्यालयाच्या तळाशीच मंजरी रई व विनोद साह हे सुपारीबाज असले तरी खेरे गुन्हेगार वैगळेच होते. त्यांची नावे आजही उजेडात येऊ शकलेली नाहीत. बांधकाम व्यवसायाला नवी मुंबईमध्ये नेहमीच सुगीचे दिवस असल्याने येथील सदनिकांच्या दरामध्ये तेजी येण्याचे प्रकार आजही कायम आहेत. पूर्वी नवी मुंबई शहर विकसित होत असताना इमारती वाढत गेल्या आणि शहर सिमेंटचे जंगल बनले असताना टाँवरच्या नावाखाली रिडेव्हलपमेंट वेगाने सुरु झाली. सोसायटींचे रिडेव्हलपमेंट कोणी करायची, इमारत कोणी पाडायची, त्यातील मिळणारा मलिदा कोणी घ्यायचा, यावरून राजकीय व बिल्ड

लॉबीमध्ये जोरदार चर्चा सुरु आहे. नुकत्याच पार पडलेल्या विधानसभेच्या सार्वत्रिक निवडणुकीमध्ये बेलापूर विधानसभा मतदारसंघामध्ये निवडणूक प्रचारामध्ये हा मुद्दा काही राजकीय घटकांकडून वापरण्यात आला होता. नवी मुंबईत असलेल्या दोन मतदारसंघांमध्ये बेलापूरच्या तुलनेत ऐरोली मतदारसंघात वातावरण अधूनमधून अशांत असते. नवी मुंबईत नगरसेवकांच्या हत्या झाल्या आहेत. ऐरोली, दिघा एकेकाळी गुहेगारी घटनांचे माहेरघर होते, तर बेलापूर मतदारसंघामध्ये गुहेगारीचा आलेख वाढू लागला. एकेकाळी गुहेगारी पार्श्वभूमीचे ओळखले जाणारे घटक आज व्हाईट कॉलर राजकारणी बनले आहेत, तर काही राजकारण्यांकडून आपल्या विरोधकांना जायबंदी करण्याच्या, धमक्या देण्याची प्रकरणे अधूनमधून घडत असतात. कोपरखैराणेतील माथाडी वसाहतीमध्ये हाणामारीच्या, जायबंदी करण्याच्या घटना घडतच असतात. जुईनगर, सानपाडा पामबीच भागात ज्वेलसंच्या दुकानांवर यापूर्वीही गोळीबार झाले आहेत. त्यातच नवी मुंबईमध्ये लेडिज विअरबारमुळे येथे गुहेगारीचे प्रमाण वाढीस लागले आहे. गावठाण भागात बारबालांचे निवासी वास्तव्य असल्याने त्यांच्याकडे ही गुहेगारी घटकांचा राबता असतो. दिघा ते बेलापूरदरम्यान वसलेल्या नवी मुंबई शहरामधील गुहेगारीचा वाढता आलेख पॉलिसांच्या कार्यक्षमतेवर प्रश्नचिन्ह निर्माण करत आहे. फेरीवाल्यांनी पदपथ गिळळकृत केले असून गोवंडी, मानखुर्द, मुंब्रा भागातील घटकांचा फेरीविक्रत्यांमध्ये सहभाग आहे. गुहेगारी घटनांसाठी नवी मुंबई शहरामध्ये अनुकूल वातावरण असल्याने नजीकच्या काळात नवी मुंबई शहर गुहेगारांचे माहेरघर बनल्यास आश्वर्य वाटणार नाही.

जनावरांवर उपचार करावे तरी कसे?

पडोने प्रतिनिधि जाणा तात्पुरतात्त्व
कडा येथील श्रेणी १ चा पशुवैद्यकीय
दवाखाना अनेक वर्षांपासून नियमित
रिक्त जागेच्या प्रतीक्षेत असल्याने
सम्पूर्ण आठ गावाचा भार एका
पशुवैद्यकीय अधिकारी यांच्यावर
पडला आहे त्यामुळे एखाद्या ठिकाणी
जाऊन उपचार करण्यासाठी जायचे
म्हटले दवाखाना बंद करून जायचे
तरी कसे? असा प्रश्न पडत आहे.
कडा परिसरातील शेतकऱ्यांच्या
गुरांना पोल्ट्री, पाठीब प्राणी यांना
बैठेवर उपचार मिळत नसल्याने
हा दवाखानाच आजारी झाला आहे
की काय? अशी चर्चा सुरु आहे.
पशुसंवर्धन खात्याच्या या अनागोंदी
कारभाराबद्दल तीव्र संताप व्यक्त केला
जात असून पशुधन बाळगणांच्या
चिंतेत भर पडली आहे. कायमस्वरूपी
स्थानिक पशुवैद्यकीय अधिकारी

बराबर रिक्त पदासाठी अजून किता वष
 प्रतीक्षा करावी लागणार? असा प्रश्न
 उपस्थित केला जात आहे. कडा हे गाव
 केंद्रस्थानी आहे. त्यामुळे परिसरातील
 कडासह शेरी बु, खकळवाडी,
 देविनिमंगाव, के रुळ, मोरेवाडी
 शेलारवाडी डोंगरगण असे आठ
 गावचे पशुपालक पशुवैद्यकीय
 सेवा मिळविण्यासाठी येथे येत
 असतात. या दवाखान्याला चार

पद भजूर आहत. त्यात एक पशु
 वैद्यकीय अधिकारी दोन परिचर, एक
 वनोपचारक आहेत. मात्र सद्यस्थितीत
 या दवाखान्यात एक पशुवैद्यकीय
 अधिकारी असून त्यांच्यावर सब
 कामे करण्याची वेळ आली आहे
 परिणामी ५ ते १० किलोमीटरच्या
 खेड्यावरून उपचारासाठी आणलेल्या
 गुरुंनां उपचार मिळणे तर दूरच परंतु
 स्थानिक शेतकऱ्यांच्या गुरुंनांहात

मिळत नाही. त्यामुळे नाईलाजास्तव
शेतकऱ्यांना आपल्या गुरांवर खासगी
पशुवैद्यकीय डॉक्टरांकडून महागाडा
इलाज करून घ्यावा लागतो. तरी
प्रशासनाने त्वरित रिक्त पदे भरावे,
अशी मागणी पशुपालक करीत
आहेत. या दवाखान्याला पशुवैद्यकीय
अधिकारी एकटेच असल्याने रिक्त
जागेमुळे आम्हाला खासगी डॉक्टर
बोलवून उपचार करावा लागतो.
यामुळे शासकीय वैद्यकीय सेवेचा
लाभ मिळत नाही. श्रीराम सोनवणे
पशुपालक कडा येथील पशुवैद्यकीय
कार्यालय श्रेणी १ येथील रिक्त
जागे संदर्भात तालुका पशुवैद्यकीय
अधिकारी मंगेश ढोरे यांच्याशी संपर्क
साधला असता सम्पर्क होऊ शकला
नाही.

हिमालयात बर्फ न टिकण्याचे नवी संकट

ओम पर्वत, बद्रीनाथ आणि केदारनाथ यांसह मध्य हिमालयाच्या उंच टेकड्यांवर नोव्हेंबरपासून बर्फवृष्टी सुरु होते. यंदा डिसेंबरच्या दुसऱ्या आठवड्यात बर्फवृष्टी सुरु झाली आहे; पण उंच टेकड्यांवर हा बर्फ जास्त काळ राहण्याची शक्यता कमी आहे. त्यामुळे वैज्ञानिक चिंतित असून हिमालयीन प्रदेशासह मोठ्या नद्यांच्या पाणलोट आणि लाभक्षेत्रात जलसंकट निर्माण होण्याची शक्यता आहे. हवामान खात्याच्या अंदाजानुसार, ईशान्येचा भाग वगळता उर्वरित हिमालयीन प्रदेशात या वर्षी सामान्यपेक्षा कमी पाऊस पडण्याची शक्यता आहे आणि पाऊस कमी झाला तर बर्फ कमी पडेल. त्याचा हिमालयाशी संबंधित पाच देशांवर व्यापक प्रभाव पडतो. कारण हिमालय हा आशियाचा जल स्तंभ असण्याबरोबरच या खंडाचा हवामान नियंत्रकदेखील आहे. भारतीय हवामान विभागाच्या मते उत्तर आणि उत्तर-पश्चिम भारताच्या बहुतेक भागात पूर्व आणि ईशान्य भारताच्या काही भागात सामान्यपेक्षा कमी पाऊस पद्धू शकतो. येत्या काळात दक्षिण भारतातील द्वीपकल्पीय भागात सामान्यपेक्षा १२१ टक्के जास्त पाऊस पडण्याची शक्यता आहे. अंदाजानुसार, दक्षिण पॅसिफिक

हासागरात तटस्थ झऱ्याल निनोफे परिस्थिती आहे, तर झऱ्याल निनाफे परिस्थिती आणखी विकसित होऊ शकते. त्यामुळे भारतीय हवामानावर परिणाम होऊ शकतो. कमी पावसामुळे, हिमालयातील उंच शिखरे आणि खोन्यांना बफारेवजी हलका पाऊस किंवा कोरड्या हवामानाचा सामना करावा लागू शकतो. तज्ज्ञांच्या मते, हिमालयात कमी पाऊस आणि कमी बर्फवृष्टीची मुख्य कारणे हणजे जागतिक हवामानबदल, झऱ्याल निनोफे प्रभाव, वातावरणातील दाब आणि मानवी क्रियाकलापांतील बदल. वातावरणातील दाबाच्या नमुन्यातील बदलांमुळे उत्तर-पश्चिमी वारे हिमालयाच्या वरच्या भागात पोहोचू शकत नाहीत. त्यामुळे पाऊस आणि बर्फवृष्टी कमी होऊ शकते. जागतिक हवामानबदलामुळे तापमान वाढत आहे. याच्या परिणाम बर्फवृष्टीच्या प्रक्रियेवर होतो. उष्णता वाढली की बर्फाएवजी पाऊस अधिक पढू लागतो. याव्यतिरिक्त, वृष्टीच्या हवामान चक्रात नैसर्गिक बदल आहेत, जसे की आंतरमॉन्सून आणि मॉन्सून ब्रेक्स. त्यामुळे हिमालयाच्या प्रदेशात कमी पाऊस आणि बर्फवृष्टी होऊ शकते. कमी हिमवर्षाव म्हणजे

बर्फ वितळणे. त्याचा थेट परिणाम नद्यांच्या जलपातळीवर होतो. यामुळे पाण्याचे संकट उद्भवू शकते. त्याचा परिणाम शेती, पिण्याचे पाणी आणि उद्योगांवर होतो. गंगा, यमुना, सतलज, सिंधू आणि ब्रह्मपुत्रा या रेलेशियरवर आधारित नद्या भारतीय उपखंडासाठी अत्यंत महत्त्वाच्या आहेत. कारण या नद्या केवळ पाणीपुरवठ्याचे प्रमुख स्रोत नसून शेती, उद्योग, वीजनिर्मिती आणि पिण्याच्या पाण्यामध्येही मोठी भूमिका बजावतात. वाढत्या उष्णतेमुळे मांस्नुनची दिशा आणि स्वरूप बदलू शकते. त्यामुळे असामान्य पाऊस आणि दुष्काळसदृश परिस्थिती निर्माण होऊ शकते. हिमालयातील बर्फवृष्टी कमी झाल्यामुळे पाणीपुरवठ्यात घट होऊ शकते. रब्बी आणि खरीप पिकांवर त्याचा नकारात्मक परिणाम होऊ शकतो. हिमालयीन प्रदेशात स्कीइंग, ट्रेकिंग आणि बर्फावर आधारित इतर पर्यटन उपक्रम खूप प्रसिद्ध आहेत. बर्फवृष्टी कमी झाल्यामुळे या क्रियाकलापांचे आकर्षण कमी होऊ शकते. त्याचा पर्यटन उद्योगावर नकारात्मक परिणाम होऊ शकतो. याचा परिणाम स्थानिक रोजगार आणि आर्थिक क्रियाकलापांवर होऊ

कतो. या स्थितीत हिमालयातील हवेचा बाब आणि वायुगतीकीमध्ये बदल होऊ कतो. यामुळे वायु प्रदूषणाची पातळी घारून श्वसनाचे आजार आणि आरोग्यमस्या उद्भवू शकतात. हिमालयात कमी फैवृष्टीमुळे उष्णतेच्या लाटा अधिक दोव्र होऊ शकतात. अतिउष्णतेमुळे ज्याधात, निर्जलीकरण आणि इतर गारोग्य समस्या उद्भवू शकतात. अशा रिस्थितीत सरकार आणि सामान्य नंतरे कोणत्याही परिस्थितीला तोंड प्यासाठी अगोदरच तयार राहणे गवश्यक आहे. खास रचनेसाठी ओळखल्या जाणाऱ्या ओम पर्वतावरील फांपासून बनवलेला ओमचा आकार गढून टाकण्यात आला. ऑगस्टच्या नेसन्या आठवड्यात हा बर्फ गायब झाला. एस्ट्रझांच्या मते ओम पर्वत भारत, तीन आणि नेपाळच्या सीमेवर स्थित आहे आणि समुद्रसपाटीपासून सुमारे ९०० मीटर उंचीवर आहे. हा पर्वत लास मानसरोवर यात्रेतही महत्वाचा गोंदां आहे. चीनच्या सीमेला लागून इसलेल्या लिपुलेखपर्यंतचा रस्ता तयार कराल्यानंतर येथील पर्यटकांची संख्याही वाढली. अल्मोडा येथील झऱ्सेंटर फॉर न्हायर्नमेंटल असेसमेंट अँड क्लायमेट

सेंटरफचे जे. सी. कुनियाल यांच्या प्यानुसार, जगभरात हंगामी बदल न येत आहे. ओम पर्वतावरही हवामान आचा परिणाम दिसून येत आहे. तिक तापमान वाढत आहे आणि या सर्वाधिक परिणाम हिमनद्यावर आहे. जंगलाला आग लागण्याच्या आणि त्याची व्यासी वाढत आहे, पशेष. जंगलातील आगीतून निघणारा तो कार्बन हिमनद्यावर परिणाम करतो. नदीच्या चांगल्या आरोग्यासाठी या खाली असलेल्या झुऱ्यांमध्ये तो गवत असावे. अल्पाइन प्रदेशातील यांचे आरोग्य चांगले असावे. या व्यापमुळे तापमान संतुलित राहते. या व्याकडे एकक्रितपणे पाहण्याची गरज . संयुक्त राष्ट्रांनी आधीच इशारा आहे. २०२२ च्या संयुक्त राष्ट्राच्या पालानुसार, हिमालयातील एक यांश हिमनद्याला झर्लोबल वार्मिंगफचा आहे. वाढत्या तापमानामुळे २००० न हिमनदी वितळण्याचे प्रमाण वाढले . ग्लेशियर्स दरवर्षी ५८ अब्ज टन गमावत आहत. हे फ्रान्स आणि च्या एकूण पाण्याच्या वापराच्या वरीचे आहे. झंद इंटरनॅशनल सेंटर इंटिग्रेटेड माउंटन डेवलपमेंटफच्या

